

Sygn. akt IV KS 32/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 lipca 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Waldemar Płóciennik (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Tomasz Artymiuk

SSN Jarosław Matras

Protokolant Małgorzata Gierczak

w sprawie **J. D.**

oskarżonego z art. 233 § 1 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 13 lipca 2021 r.,

skargi wniesionej przez obrońcę oskarżonego

na wyrok Sądu Okręgowego w K. z dnia 11 lutego 2021 r., sygn. akt IX Ka (...),

uchylający wyrok Sądu Rejonowego w B. z dnia 19 października 2020 r., sygn. akt

II K (...) i przekazujący sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania,

**I. uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu w K. do ponownego rozpoznania w postępowaniu
odwoławczym;**

**II. zarządza zwrot na rzecz J. D. wniesionej przez niego opłaty
od skargi.**

UZASADNIENIE

J.D. został oskarżony o to, że w dniu 15 listopada 2016 r. w B., składając zeznania mające służyć za dowód w postępowaniu sądowym w toku rozprawy w

sprawie o sygn. akt II K (...), prowadzonej w sprawie pobicia w dniu 24 grudnia 2015 r. A.B., będąc przesłuchiwanym w charakterze świadka i prawidłowo pouczonym o odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań, zeznał nieprawdę poprzez podanie, że w dniu zdarzenia nie zwrócił uwagi i nie jest w stanie wskazać osób, które biegły w kierunku posesji A. B., gdy tymczasem będąc przesłuchiwanym w charakterze świadka w dniu 25 grudnia 2015 r. w toku postępowania przygotowawczego wymienił z imienia i nazwiska te osoby wskazując, że byli to D. K., M. Z. i K. P., którzy gonili A. B. na jego posesji i szarpali się z nim, tj. o przestępstwo z art. 233 § 1 k.k.

Wyrokiem z dnia 19 października 2020 r., sygn. akt II K (...), Sąd Rejonowy w B. uniewinnił oskarżonego od popełnienia zarzucanego mu czynu.

Orzeczenie to zostało zaskarżone w całości apelacją prokuratora na niekorzyść oskarżonego, w której zarzucono „błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wyroku, który miał wpływ na treść tego orzeczenia, polegający na błędnej ocenie zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego i przyjęciu błędnego poglądu, że zachowanie J. D. nie wyczerpywało znamion przestępstwa z art. 233 § 1 k.k. podczas, gdy Sąd Rejonowy w B. w pisemnym uzasadnieniu wydanym w sprawie II K (...) w sposób wyczerpujący wskazał z jakich powodów uznał za wiarygodne zeznania J. D. w charakterze świadka w dniu 25 grudnia 2015 roku w toku postępowania przygotowawczego, a nie dał wiary jego zeznaniom złożonym na rozprawie w dniu 15 listopada 2016 roku oraz poprzez bezkrytyczne przyznanie waloru wiarygodności w szczególności świadkom M. K. oraz P. C. i wyjaśnieniom oskarżonego, przy jednoczesnym odmówieniu tego waloru konsekwentnym zeznaniom świadka A. F., co w konsekwencji skutkowało uniewinnieniem oskarżonego od popełnienia zarzucanego mu przestępstwa, podczas gdy prawidłowa ocena całokształtu zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego prowadzi do wniosku, że wyżej opisane zachowanie oskarżonego wyczerpywało znamiona przestępstwa z art. 233 § 1 k.k.”

W następstwie tego zarzutu skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Wyrokiem z dnia 11 lutego 2012 r., sygn. akt IX Ka (...), Sąd Okręgowy w K. uchylił zaskarżony wyrok w całości i przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu w B. do ponownego rozpoznania.

Kasatoryjne orzeczenie Sądu odwoławczego zaskarżone zostało w całości skargą obrońcy oskarżonego, w której zarzucono „naruszenie art. 437 § 2 k.p.k. poprzez uwzględnienie apelacji prokuratora od wyroku Sądu Rejonowego w B. (...) zaskarzającej wyrok uniewinniający J. D. w całości na niekorzyść oskarżonego i w efekcie uchylenie wyroku sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, pomimo niezasadności złożonego przez prokuratora środka zaskarżenia i braku ustawowych przesłanek do wydania zaskarżonego wyroku” i w konsekwencji wniesiono o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi odwoławczemu.

W pisemnej odpowiedzi na skargę prokurator wniósł o jej oddalenie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga, mimo zastrzeżeń co do poprawności sformułowania zarzutu, zasługiwała na uwzględnienie.

Obrońca oskarżonego podnosi w pierwszej kolejności, że orzeczenie kasatoryjne zapadło pomimo niezasadności złożonego przez prokuratora środka odwoławczego, a stwierdzenie to uzupełnia argumentacją zawartą w uzasadnieniu skargi dążąc do wykazania, iż Sąd odwoławczy nie był uprawniony do dokonywania oceny zgromadzonych dowodów, skoro zarzut apelacyjny ograniczał się do błędu w ustaleniach faktycznych. Przypomnieć należy w związku z tym, że zakres kontroli dokonywanej przez Sąd Najwyższy po wniesieniu skargi na wyrok sądu odwoławczego, o którym mowa w art. 539a § 1 k.p.k. ogranicza się do zbadania, czy stwierdzone przez sąd odwoławczy uchybienie daje podstawę do wydania orzeczenia kasatoryjnego (zob. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2018 r., I KZP 13/17, OSNK 2018, z. 3, poz. 25). Oznacza to w konsekwencji, że w omawianym trybie nie jest możliwe dokonywanie oceny trafności rozpoznania zarzutu apelacji przez sąd odwoławczy.

Skarga obrońcy oskarżonego zasługuje jednak na uwzględnienie w tej części, w której zarzuca, w kontekście art. 437 § 2 k.p.k., brak ustawowych podstaw do wydania zaskarżonego wyroku. Jak wynika z uzasadnienia orzeczenia Sądu

odwoławczego, konieczność uchylenia wyroku Sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sąd ten wiąże z wynikającym z art. 454 § 1 k.p.k. zakazem skazania oskarżonego przez sąd odwoławczy, w sytuacji, gdy w pierwszej instancji zapadło orzeczenie uniewinniające (w rubryce uzasadnienia „Zwięźle o powodach uznania wniosku za zasadny (...)” stwierdzono „zmiana w zakresie ustaleń faktycznych będących podstawą zaskarżonego orzeczenia wymaga rozważenia kwestii stopnia winy i stopnia społecznej szkodliwości czynu oskarżonego, a nadto kwestii ewentualnego wymiaru kary co zgodnie z treścią art. 454 par.1 k.p.k. nie może nastąpić na etapie postępowania odwoławczego kiedy w pierwszej instancji, tak jak w niniejszej sprawie zapadł wyrok uniewinniający”). Z zacytowanego fragmentu, w połączeniu z wcześniejszą argumentacją zawartą w uzasadnieniu, wywnioskować można, że Sąd odwoławczy dokonał odmiennych ustaleń faktycznych, pozwalających przypisać oskarżonemu sprawstwo w zakresie zarzucanego mu czynu, co pociąga za sobą konieczność rozważenia czy przez pryzmat stopnia jego zawinienia i stopnia społecznej szkodliwości czynu należy wymierzyć mu karę, a jeśli tak, to jaką. Warunki dopuszczalności wydania wyroku kasatoryjnego w oparciu o przesłankę wynikającą z art. 454 § 1 k.p.k. sformułowano w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20 września 2018 r., I KZP 10/18, OSNK 2018, z. 11, poz. 73). Z uchwały tej, akceptowanej w orzecznictwie Sądu Najwyższego wynika, że możliwość uchylenia wyroku uniewinniającego i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania związana z regułą *ne peius* określona w art. 454 § 1 k.p.k. (art. 437 § 2 zdanie drugie k.p.k.) zachodzi dopiero wtedy, gdy sąd odwoławczy – w wyniku usunięcia stwierdzonych uchybień stanowiących jedną z podstaw odwoławczych określonych w art. 438 pkt 1- 3 k.p.k. (czyli np. po uzupełnieniu postępowania dowodowego, dokonaniu prawidłowej oceny dowodów, poczynieniu prawidłowych ustaleń faktycznych) – stwierdza, że zachodzą podstawy do wydania wyroku skazującego, czemu stoi na przeszkodzie zakaz określony w art. 454 § 1 k.p.k. Analiza wywodów Sądu Okręgowego w K. prowadzi do wniosku, że zaskarżony skargą wyrok nie czyni zadość powyższym wymaganiom.

U podstaw wydanego przez Sąd Rejonowy wyroku uniewinniającego oskarżonego legły dwa zasadnicze ustalenia:

- po pierwsze, że w fazie postępowania przygotowawczego oskarżony składał zeznania w warunkach wyłączających swobodę wypowiedzi ze względu na stan nietrzeźwości oraz sugestie ze strony przesłuchującego go funkcjonariusza, że jeżeli nie potwierdzi przedstawionych mu faktów, to spędzi święta „na dołku”,
- po drugie, że zeznania złożone przez oskarżonego w fazie postępowania sądowego były zgodne z prawdą.

Warto przy tym zauważyć, że powyższe ustalenia poczynione zostały w oparciu o wyjaśnienia oskarżonego, zeznania członków jego rodziny oraz zeznania innych świadków przesłuchiowanych w podobnych okolicznościach w pierwszy dzień świąt Bożego Narodzenia. Podstawą ustaleń faktycznych nie stały się natomiast zeznania przesłuchującego oskarżonego policjanta A. F. [ich omówienie znalazło się w sekcji 2.2 formularza uzasadnienia wyroku sądu pierwszej instancji „Dowody nieuwzględnione przy ustaleniu faktów (dowody, które sąd uznał za niewiarygodne oraz niemające znaczenia dla ustalenia faktów)]. Tymczasem Sąd odwoławczy nie odwołuje się w gruncie rzeczy do żadnych dowodów. W bardzo zwięzłym uzasadnieniu stwierdza jedynie, że;

- apelacja prokuratora, choć „zagmatwana”, zasługuje na uwzględnienie;
- w świetle dowodów oskarżony złożył fałszywe zeznania w postępowaniu sądowym,
- Sąd pierwszej instancji błędnie ustalił, że zeznania z postępowania przygotowawczego były nieprawdziwe, a nadto złożono je w warunkach wyłączających swobodę wypowiedzi;
- podzielić należy argumentację zawartą w uzasadnieniu apelacji;
- oskarżony miał dostatecznie dużo czasu by sprostować zeznania złożone w postępowaniu przygotowawczym, zwłaszcza, że sam jest policjantem i zdawał sobie sprawę z grożących mu konsekwencji w związku ze zmianą treści zeznań.

Powyższe zestawienie prowadzi do oczywistego wniosku, że wydanie wyroku kasatoryjnego w związku z potrzebą skazania oskarżonego (zakaz z art. 454 § 1 k.p.k.) nie zostało poprzedzone rzetelną oceną zgromadzonych dowodów, krytyczną, konkretną analizą i oceną stanowiska Sądu Rejonowego, a w konsekwencji poczynieniem stosownych ustaleń faktycznych; nie uzupełniano także postępowania dowodowego. W świetle argumentacji Sądu pierwszej instancji

trudno uznać za wystarczające odwołanie się do jedyne go konkretnego argumentu związanego z zaniechaniem przez oskarżonego wcześniejszego sprostowania zeznań złożonych w postępowaniu przygotowawczym.

W konsekwencji powyższych uwag konieczne było uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w K. do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym zgodnie z wymaganiami wynikającymi z art. 433 § 1 i 2 k.p.k.